

Lausunto

12.04.2024

Asia: VN/4682/2023

HE-luonnos valtion tukemien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen asukasvalintaa koskevien säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia, vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annettua lakia, aravarajoituslakia ja asumisoikeusasunnoista annettua lakia. Lakeihin tarkennettaisiin asukasvalintaan liittyvien toimijoiden tehtäviä. Kunnan asukkaan etusija asukasvalinnassa poistettaisiin. Tilapäistä suojelua saaneilta ei vaadittaisi vuoden oleskelulupaa valtion tukemien asuntojen asukasvalinnassa. Lisäksi vuoden vaatimuksesta ehdotetaan säädettäväksi poikkeus, jos hakijan asunnontarve on pitkäaikainen. Säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi myös siten, että ne vastaisivat voimassa olevaa oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä. Tavoitteena on asukasvalintaa koskevien säännösten saattaminen ajan tasalle. Lisäksi ehdotetut muutokset korostaisivat asukasvalinnassa tehtävää harkintaa hakijan asunnontarpeen perusteella. Tilapäistä suojelua saavat henkilöt voisivat tulla valituiksi asukkaiksi valtion tukemiin asuntoihin. Poikkeussäännöksen tarkoituksena on varmistaa, ettei vuoden oleskelulupavaatimus johda yksittäisissä tapauksissa kohtuuttomiin tilanteisiin.

Asukasvalinnan valvonta siirrettiin osittain kunnilta hyvinvointialueille 1.9.2023 voimaan tulleella lakimuutoksella. Hyvinvointialueet valvovat niiden valtion tukemien asuntojen asukasvalintaa, joiden asumispalveluiden järjestämisestä hyvinvointialue vastaa. Näitä ovat tietyt erityisryhmät, kuten ikääntyneet ja vammaiset henkilöt. Ympäristöministeriössä on valmistelussa hallitusohjelman mukaisesti tulorajat valtion tukemiin asuntoihin. Tulorajat toteutettaisiin muuttamalla asukasvalinta-asetusta. Valmistelun yhteydessä on tullut esiin tarve täsmentää hyvinvointialueiden valvontaoikeuksia koskevia säännöksiä. Kunnat voivat asukasvalinta-asetuksen 7 §:n nojalla myöntää tilapäisiä poikkeuksia asukasvalintaan. Asetuksessa ei ole säädetty hyvinvointialueelle oikeutta myöntää tilapäisiä poikkeuksia, mutta kyseisen poikkeusluvan on vakiintuneesti tulkittu sisältyvän asukasvalinnan valvonnan alaan. Sääntelyn täsmällisyyden ja toimivallasta lailla säätämisen periaatteen mukaisesti oikeudesta poikkeusluvan myöntämiseen tulisi säätää lain tasolla ja asukasvalinta-asetusta tulisi täydentää vastaavasti hyvinvointialueen osalta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että tilapäisten poikkeusten myöntäminen asukasvalinnassa on tärkeä tekijä kohtuuttomien tilanteiden ennaltaehkäisyssä yksittäisille asunnonhakijoille. Asunnonhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi tulee tarkentaa tilapäisten poikkeusten myöntämisen perusteita koko maan tasolla alueelliset erot huomioiden.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi myös oleskeluoikeutta koskevia vaatimuksia valtion tukemien asuntojen asukasvalintasäännöksissä. Tavoitteena on, että tilapäistä suojelua saavat henkilöt voisivat tulla valituiksi valtion tukemien asuntojen asukasvalinnassa. Tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa myös mahdollisissa tulevissa tilapäisen suojelun tilanteissa, yhtenäistää asukasvalinnan soveltamiskäytäntöjä ja vähentää epäselviä tulkintatilanteita. Ehdotettujen teknisten muutosten jälkeen säännökset Suomen kansalaiseen asukasvalinnassa rinnastettavista henkilöistä vastaisivat voimassa olevaa oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä. Vuoden oleskelulupavaatimusta koskevalla poikkeussäännöksellä varmistettaisiin, ettei vaatimus vuoden oleskeluluvasta johtaisi kohtuuttomaan tilanteeseen yksittäisen pitkäaikaisessa asunnontarpeessa olevan hakijan tai perheen kohdalla. Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että poikkeussäännös voi olla hyödyllinen, mutta on myös huomioitava säännöksen soveltamiseen liittyvät riskitekijät, jos säännöstä sovelletaan eri alueilla eri tavoin.

Lausuja: Soile Merilä, sosiaalityön johtaja

Valmistelijat: Kaisu Kohola, erityisasiantuntija; Hanna Setälä, erityisasiantuntija

Mäkelä Sanna-Maaria
Varsinais-Suomen hyvinvointialue